

การจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

นงลักษณ์ ใจฉลาด

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

รับต้นฉบับ: 24 พฤษภาคม 2557 รับตีพิมพ์: 27 มิถุนายน 2557

บทความวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ประชากรคือ นักศึกษาวิชาโท คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 300 คน และกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาวิชาโทบริหารการศึกษาชั้นปีที่ 3 ประจำปีการศึกษา 2554 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 59 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามและดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 89.8 ซึ่งในขณะที่กำลังศึกษานักศึกษาส่วนใหญ่ได้เคยไปทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญามาแล้ว คิดเป็นร้อยละ 86.4 และในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา นักศึกษาส่วนใหญ่เคยได้ไปทัศนศึกษาอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 32.2 ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.90$) โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามลำดับคือ ด้านการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข ($\bar{x}=3.96$) ด้านการนำแผนไปสู่การดำเนินงาน ($\bar{x}=3.93$) ด้านการตรวจสอบประเมินผล ($\bar{x}=3.92$) และด้านการวางแผน ($\bar{x}=3.79$)

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในภาพรวมพบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ทัศนศึกษา, กระบวนการเรียนรู้, แหล่งเรียนรู้, ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Field Trip Learning Process through Learning Resources and Local Wisdom Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University

Nongluck Jaichalad

Pibulsongkram Rajabhat University

Received: 4 May 2557 Accepted: 27 June 2557

Research Article

This study aimed to investigate undergraduate students' opinions toward field trip learning process through learning resources and local wisdom Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University, and to compare such opinions toward field trip learning process through learning resources and local wisdom. 59 students in an educational administration program, Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University, were selected from 300 students of the same program, using Multi-stage Random Sampling, to be the sample of this study. A 5-point-rating scale questionnaire was employed for data collection. Percentage, means, standard deviations and dependent t-test were used for data analyses.

The findings were as follows;

1. Most of students were female (89.8%); and 86.4 % had gained experiences through field trip learning process, and 32.2% of them went to field trip at least twice within the last five years. As a whole, students' opinions toward field trip learning process through learning resources and local wisdom were found at a high level ($\bar{x}=3.90$). When each aspect was considered, four highest mean scores were found respectively in *use of assessment results for improvement* ($\bar{x}=3.96$); *put the plan into action* ($\bar{x}=3.93$); *monitor evaluation results* ($\bar{x}=3.92$); and *plan for field trip*. ($\bar{x}=3.79$)

2. The comparison of students' opinions toward field trip learning process through learning resources and local wisdom Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University, revealed no statistically significant difference at level 0.05

Keywords: field trip, learning process , learning resources, local wisdom

Correspondence concerning this article and requests for reprints should be addressed to Dr.Nongluck Jaichalad Department of Educational Administration, Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University, E-mail: dr.nongluck@gmail.com

บทนำ

สังคมไทยเป็นสังคมฐานความรู้ที่มีการเรียนรู้ ความรู้ และนวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องส่งเสริมและสร้างสภาพการณ์เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยยึดหลักการให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดและตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณะ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้ดำเนินการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) เพื่อการปฏิรูป การศึกษาการบริหารและการจัดการด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุล สร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ รวมถึงการพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2549)

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลเป็นอย่างมาก จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกกลุ่มวัยให้มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึก ในวัฒนธรรมที่ดีงามและ รู้คุณค่าความเป็นไทย มีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต ยกระดับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยให้ได้มาตรฐานสากล และเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย เสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ชุมชน และสังคมให้มั่นคง เอื้อต่อการพัฒนาคนอย่างสอดคล้องกับ บริบทการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต โดยการพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกัน ต่อการเปลี่ยนแปลงทุกช่วงวัย สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้สู่วัฒนธรรมการเกื้อกูล เสริมสร้างทักษะให้คน มีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต การต่อยอดสู่นวัตกรรมความรู้ การฝึกฝนจนเกิดความคิดสร้างสรรค์ การเปิดใจกว้าง พร้อมรับทุกความคิดเห็น และการปลูกฝังจิตใจที่มีคุณธรรม มีระเบียบวินัย ควบคู่กับการพัฒนาคนด้วยการเรียนรู้ ในศาสตร์วิทยาการให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับแนวโน้มการจ้างงานในอนาคต รวมทั้ง การพัฒนาต่อยอดตามศักยภาพและความถนัด รวมทั้งสร้างจิตสำนึกของประชาชนให้มีความรับผิดชอบ ต่อสังคม โดยสร้างความตระหนักถึงการเคารพกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน การสร้างค่านิยมให้มีพฤติกรรม การผลิตและบริโภคที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมการสร้างความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกในการอนุรักษ์พลังงาน เพื่อนำไปสู่การสร้างสังคมน่าอยู่ จึงได้มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยกระตุ้นให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ ด้วยการสร้างกระแสสังคมให้การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน สร้างนิสัยใฝ่รู้ รักการอ่านตั้งแต่วัยเด็ก และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัย ควบคู่กับการส่งเสริมให้องค์กร กลุ่มบุคคล ชุมชน ประชาชน และ สื่อทุกประเภทเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ส่งเสริมการศึกษาทางเลือกที่ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สร้างปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการ การพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

ทั้งนี้ ในการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2539-2550 ได้กำหนดถึงการปฏิรูป การศึกษาซึ่งสรุปได้ว่า แนวทางในการจัดการศึกษานั้น ควรให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้กับนักเรียน โดยวิธีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กล่าวคือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ มากยิ่งขึ้น และความตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกฎหมายทางการศึกษาของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ จึงได้กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริม การดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ไว้ในมาตรา 25 ดังนี้ “มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้ง แหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ

สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งเรียนรู้อื่นๆ อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545)

แต่ปัญหาที่สำคัญที่สุดของการศึกษาในระบบ คือ ความไม่สัมพันธ์กับชีวิตจริงและการปฏิบัติจริง มีผู้รู้จากการปฏิบัติจริงมากมาย เช่น ผู้เชี่ยวชาญการเพาะปลูก ผู้เชี่ยวชาญการเลี้ยงปลา ศิลปิน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ประวัติชุมชนท้องถิ่น ผู้รู้ทางศาสนา แพทย์แผนไทย ฯลฯ ถ้าเปิดประตูโรงเรียนให้นักเรียนได้เรียนการปฏิบัติกับผู้รู้ในชุมชนเหล่านี้เขาจะได้พบกับผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ในการปฏิบัติการเรียนการสอนจะสนุกหลากหลาย เป็นการสร้างศีลธรรมพื้นฐานคือ การเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคนของคนทุกคน โดยเฉพาะคนเล็กคนน้อย คนยากคนจน ชาวบ้านซึ่งมองตนเองว่าไม่มีเกียรติ แต่ถ้านักเรียนไปเรียนกับชาวบ้าน ชาวบ้านจะกลายเป็นผู้มีเกียรติขึ้นมาทันทีและเมื่อนักเรียนเรียนจากใครก็จะเคารพว่าเขาเป็นครู นี่คือการสร้างความเคารพศักดิ์ศรี และคุณค่าความเป็นคนของชาวบ้าน ศีลธรรมพื้นฐานที่จะทำให้แก้ปัญหาต่างๆ ได้ เช่น ความยากจน ปัญหาสังคมต่างๆ อันจะส่งผลต่อไปให้บ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุข (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545) และในปัจจุบันสถานศึกษาได้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา แต่ผู้บริหารและครูยังขาดการส่งเสริมและการใช้สถานศึกษาภายนอกให้เหมาะกับการเรียนการสอน ไม่เป็นระบบ และขาดกระบวนการที่ชัดเจน แหล่งเรียนรู้บางแห่งจึงไม่ได้ถูกใช้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติก็ถูกละเลย ไม่ได้เข้าไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง (ประเวศ วะสี, 2545)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น มีความสอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ซึ่งมุ่งเน้นการบริหารจัดการศึกษาทุกพันธกิจอย่างมีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการจัดการอุดมศึกษาของชาติ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศไทยอย่างยั่งยืน ตลอดจนคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีการจัดการศึกษาด้วยปรัชญาที่ว่า "ผลิตครู พัฒนาวิชาชีพครูและการศึกษา เพื่อพัฒนาท้องถิ่น" ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามโดยยึดหลักการบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) ตามแนวคิดของเดมมิง (W. Edwards Deming) นำไปบูรณาการเพื่อเชื่อมโยงกันในการจัดกระบวนการทัศนศึกษาอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน (Plan) ด้านการนำแผนไปสู่การดำเนินงาน (Do) ด้านการตรวจสอบประเมิน (Check) และด้านการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข (Act) เพื่อนำเสนอกระบวนการจัดทัศนศึกษาให้เป็นแนวทางในการจัดกระบวนการทัศนศึกษาอย่างเป็นระบบ และเป็นแนวทางในการส่งเสริมการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์แก่นักศึกษาโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัยในครั้งนี้ โดยยึดหลักการบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) ตามแนวคิดของเดมมิง (W. Edwards Deming) นำไปบูรณาการเพื่อเชื่อมโยงกันในการจัดกระบวนการทัศนศึกษาอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน (Plan) ด้านการนำแผนไปสู่การดำเนินงาน (Do) ด้านการตรวจสอบประเมิน (Check) และด้านการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข (Act)

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ประชากร คือ นักศึกษาวิชาโทบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 300 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาวิชาโทบริหารการศึกษา ชั้นปีที่ 3 ประจําการศึกษา 2554 สังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 59 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ตำบลศรีสัชนาลัย อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ขอบเขตด้านตัวแปร

ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรไว้ดังนี้

ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) ตามแนวคิดของเดมมิง นำไปบูรณาการเพื่อเชื่อมโยงกันในการจัดกระบวนการทัศนศึกษาอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน (Planning) ด้านการนำแผนไปสู่การดำเนินงาน (Doing) ด้านการตรวจสอบประเมิน (Checking) และด้านการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข (Acting)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 89.8 ซึ่งในขณะที่กำลังศึกษาส่วนใหญ่ได้เคยไปทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญามาแล้ว คิดเป็นร้อยละ 86.4 และในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา นักศึกษาส่วนใหญ่เคยได้ไปทัศนศึกษาอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 32.2

1.2 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.90$) โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามลำดับคือ การนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข ($\bar{x}=3.96$) ด้านการนำแผนไปสู่การดำเนินงาน ($\bar{x}=3.93$) ด้านการตรวจสอบประเมินผล ($\bar{x}=3.92$) และด้านการวางแผน ($\bar{x}=3.79$) โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษาในรายด้านดังนี้

1) ด้านการวางแผน (Planning)

นักศึกษาที่มีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้ (1) การเตรียมการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1 มีการแต่งตั้งองค์คณะกรรมการหรือกลุ่มบุคคลเพื่อรับผิดชอบในการวางแผนการบริหารตามวัตถุประสงค์

ของโครงการอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 3 มีการกำหนดทรัพยากรที่ต้องการเพื่อสนับสนุนการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง (2) **การวิเคราะห์ข้อมูล** ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 5 มีการศึกษาสภาพปัจจุบันของแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 6 มีการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันของแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น (3) **การกำหนดแผนงานของโครงการ** ซึ่งในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 8 มีการประชุมผู้รับผิดชอบระดับหัวหน้าเพื่อจัดทำแผนงานของโครงการ และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 9 มีการกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาไว้ในแผนงานของโครงการ (4) **การปฏิบัติตามแผนงานโครงการ** ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 11 การเปิดโอกาสให้คณะกรรมการหรือกลุ่มบุคคลรับผิดชอบเพื่อการปฏิบัติงานตามแผนอย่างอิสระ และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 14 การให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมปรึกษาหารือทุกขั้นตอนในการดำเนินโครงการ (5) **การประเมินผลแผน** ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 18 การรายงานผลการประเมินต่อผู้บังคับบัญชาเป็นลายลักษณ์อักษร และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 16 การประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามแผนร่วมกับทุกฝ่าย

2) ด้านการนำแผนไปสู่การดำเนินงาน (Doing)

นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

(1) **การพิจารณาและวิเคราะห์ภารกิจเป้าหมาย** ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1 การวิเคราะห์งานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการดำเนินงาน และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 4 การจัดให้มีคณะกรรมการบริหารเป็นองค์คณะบุคคล (2) **การจัดแบ่งกลุ่มงานและการประสานงาน** ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.02$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 10 การจัดสรรทรัพยากรในส่วนกลางเพื่อสนับสนุนการดำเนินโครงการอย่างเหมาะสม และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 8 การจัดแบ่งงาน เพื่อกระจายความรับผิดชอบโดยยึดวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นหลัก (3) **การจัดแบ่งกลุ่มงาน และการประสานงาน** ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 14 การจัดโครงสร้างการบริหารแสดงเส้นทางการประสานสัมพันธ์ของทุกฝ่าย และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 12 การจัดทำแผนภูมิการปฏิบัติงานและแสดงสายการบังคับบัญชาอย่างชัดเจน (4) **การเขียนแผนภูมิแสดงโครงสร้างการบริหารงาน** ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1 การแจ้งการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินอย่างชัดเจน และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 2 การกำหนดให้คณะกรรมการทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน

3) ด้านการตรวจสอบประเมินผล (Checking)

นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

(1) **การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน** ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1 การแจ้งการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินอย่างชัดเจน และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 2 การกำหนดให้คณะกรรมการทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน (2) **การกำหนดตัวชี้วัดและเครื่องมือที่จะใช้วัด** ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 7 การกำหนดตัวชี้วัดโดยการเปรียบเทียบผลงานที่ทำได้กับมาตรฐานที่ตั้งไว้ และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 6 การให้คณะกรรมการทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงาน (3) **การดำเนินการตรวจสอบประเมินผล** ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 14 การดำเนินการตรวจสอบโดยยึดหลักความยุติธรรมพร้อมที่จะให้ตรวจสอบได้ และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 13 การกำหนดให้มีคณะกรรมการควบคุมการประเมินตามโครงสร้าง

การปฏิบัติงานตามสายงาน (4) การวิเคราะห์เปรียบเทียบกับมาตรฐานที่ตั้งไว้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 15 การวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำผลไปปรับปรุงการดำเนินโครงการในครั้งต่อไป และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 16 การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4) ด้านการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข (Acting)

นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้ (1) การวิเคราะห์ผลการประเมิน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 3 การประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยเน้นการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการ และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 2 การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้การดำเนินโครงการไม่บรรลุผล (2) การแจ้งผลการประเมิน ซึ่งในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 4 การแจ้งผลการประเมินโครงการได้แก่ คณะกรรมการทุกคนทราบโดยนำเป้าหมายที่ได้ตกลงกันมาพิจารณาร่วมกัน และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 5 การนำหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงการบรรลุเป้าหมายหรือไม่บรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติงานมาแสดงอย่างเป็นรูปธรรม (3) การวางแผนกำหนดแนวทาง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.92$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 8 การวางแผนนิเทศ กำกับติดตามการดำเนินโครงการ/กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 6 จัดทำแผนปรับปรุงประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการ ในกรณีที่พบว่าเป้าหมายการทำงานไม่บรรลุผลสำเร็จ และข้อ 7 การเปิดโอกาสให้คณะกรรมการทุกคนมีส่วนร่วมประเมินภาพรวมของผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมา (4) การประเมินผลการปรับปรุงแก้ไข ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 9 การประเมินผลสำเร็จของงาน โครงการ/กิจกรรมหลังการปรับปรุงแก้ไขและมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 10 การรายงานผล ขั้นตอน วิธีการปฏิบัติงานหลังการปรับปรุง เป็นลายลักษณ์อักษร

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในภาพรวม พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษาในรายด้านดังนี้

1) ด้านการวางแผน (Planning)

นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้ (1) การเตรียมการ พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมและรายข้อไม่แตกต่างกัน (2) การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในข้อ 2 คือ การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันของแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น (3) การกำหนดแผนงานของโครงการ พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมและรายข้อ ไม่แตกต่างกัน (4) การปฏิบัติตามแผนงานโครงการ พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมและรายข้อ ไม่แตกต่างกัน

(5) **การประเมินผลแผน** พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมและรายข้อ ไม่แตกต่างกัน

2) ด้านการนำแผนไปสู่การดำเนินงาน (Doing)

นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้ (1) **การพิจารณาและวิเคราะห์ภารกิจเป้าหมาย** พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมและรายข้อ ไม่แตกต่างกัน (2) **การจัดแบ่งกลุ่มงานและการประสานงาน** พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมและรายข้อ ไม่แตกต่างกัน (3) **การเขียนแผนภูมิแสดงโครงสร้างการบริหารงาน** พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมและรายข้อ ไม่แตกต่างกัน

3) ด้านการตรวจสอบประเมินผล (Checking)

นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้ (1) **การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน** พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในข้อ 1 คือ การแจ้งการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินอย่างชัดเจน (2) **การกำหนดตัวชี้วัดและเครื่องมือที่จะใช้วัด** พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมและรายข้อ ไม่แตกต่างกัน (3) **การดำเนินการตรวจสอบประเมินผล** พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมและรายข้อ ไม่แตกต่างกัน (4) **การวิเคราะห์เปรียบเทียบกับมาตรฐานที่ตั้งไว้** พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมและรายข้อ ไม่แตกต่างกัน

4) ด้านการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข (Acting)

นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้ (1) **การวิเคราะห์ผลการประเมิน** พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมและรายข้อ ไม่แตกต่างกัน (2) **การแจ้งผลการประเมิน** พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมและรายข้อ ไม่แตกต่างกัน (3) **การวางแผนกำหนดแนวทาง** พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมและรายข้อ ไม่แตกต่างกัน (4) **การประเมินผลการปรับปรุงแก้ไข** พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมและรายข้อ ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ในภาพรวมด้านการวางแผน ด้านการนำแผนไปสู่การดำเนินงาน ด้านการตรวจสอบประเมินผล และด้านการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษา อยู่ในระดับมาก

สอดคล้องกับพรสวรรค์ วิษณุวงศ์ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในเขตภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า ในการดำเนินงานด้านการวางแผนการจัดการแหล่งเรียนรู้ และด้านการนำแผนการจัดการแหล่งเรียนรู้ไปปฏิบัติดำเนินการ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับนะโรตม อินตะปัน (2544) ได้ศึกษาการใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนเอกชน อำเภอเมืองลำพูน ผลการวิจัย พบว่าครูส่วนใหญ่มีการเตรียมการสอนและวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้และห้องสมุดมีการเปิดให้บริการทั้งวัน และมีบรรณารักษ์ดูแลด้วยตนเอง สอดคล้องกับรจนา เฉลิมชัย (2546) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่มีต่อการใช้แหล่งวิทยาการการเรียนรู้ ประกอบการเรียนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ พบว่า นักศึกษาเห็นด้วยในระดับมาก ในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้เลือกเรียนตามความสนใจ สร้างประสบการณ์ตรง ส่งเสริมให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง นักศึกษาได้มีโอกาสจัดระบบการเรียนรู้ เลือกกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจ รู้จักสังเกตหาเหตุผล ตระหนัก ช่างซึ่งในคุณค่าของภูมิปัญญาสำนึกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรของท้องถิ่นร่วมกันเป็นอย่างดี และได้เปลี่ยนบรรยากาศในการเรียน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้กล่าวถึง แนวทางการบริหารจัดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สู่ความสำเร็จโดยกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน ไว้ดังนี้ 1) ขั้นวางแผน (Plan) ประกอบด้วย กำหนดนโยบายการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จัดตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ จัดทำแผนงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สร้างความเข้าใจ ประชาสัมพันธ์โครงการ 2) ขั้นการดำเนินงานสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (DO) ประกอบด้วย จัดตั้งคณะผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ สร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สนใจได้ใช้แหล่งเรียนรู้เหมาะสมและคุ้มค่า มีการรวบรวมข้อมูลการใช้ เพื่อเป็นข้อมูลกำหนดแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่อไป 3) ขั้นตรวจสอบ ทบทวน กำกับติดตาม (CHECK) โดยกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการนิเทศติดตาม และประเมินการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ แก้ไขปัญหาอุปสรรคในระหว่างการดำเนินการ มีการประเมินทบทวนปรับปรุง กระบวนการดำเนินการ ให้เกิดการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ตามแผนหลักและแนวดำเนินการของโรงเรียนในพื้นที่โรงเรียนกำหนดไว้ ตามบริบทของโรงเรียนเอง มีการกำหนดวิธีการ และเครื่องมือประเมินผลการดำเนินการ การสร้าง การพัฒนาและใช้แหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ผลการประเมินและสรุปผลการประเมิน และ 4) ขั้นสรุปและรายงานผลการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (ACTION) การสรุปรายงานการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ รวบรวมข้อมูลตั้งแต่เริ่มดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และเสร็จสิ้นการดำเนินการ เพื่อสรุปเป็นรายงานนำเสนอให้หน่วยงานต้นสังกัดทุกระดับและผู้เกี่ยวข้องทราบ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ ให้เกิดการใช้แหล่งเรียนรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เป็นการส่งเสริมการพัฒนาต่อยอดต่อไป

จากความสอดคล้องดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการดำเนินการจัดการแหล่งเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ต้องอาศัยระบบและกระบวนการในการบริหารจัดการที่ดี บุคลากรทุกฝ่ายต้องร่วมมือดำเนินงานภายใต้แผนงานที่กำหนดไว้ ซึ่งในกระบวนการจัดทัศนศึกษาในครั้งนี้ ได้มีการชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดเพื่อสร้างความเข้าใจแก่นักศึกษาก่อนที่จะลงไปทัศนศึกษา มีการจัดองค์กรโดยแบ่งเป็นฝ่ายและการพัฒนาต่อยอดต่อไป

มอบหมายงานที่ชัดเจน เมื่อถึงเวลาปฏิบัติงานนักศึกษาก็สามารถดำเนินการตามแผนที่วางไว้ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ทำการตรวจสอบความพร้อมในการเตรียมงานทุกด้าน รวมถึงเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง จึงทำให้นักศึกษามีความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดทัศนศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จากข้อค้นพบที่แตกต่างจากงานวิจัยของ สิริยุพา ศกุนตะเสถียร (2545) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม พบว่า ในภาพรวมมีการบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง งานวิจัยของ วิทยาภรณ์ สุขสนธิวงศ์ (2552) ได้ทำการศึกษารื่อง การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 3 โดยผลการศึกษาพบว่า การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 3 ในภาพรวมมีการส่งเสริมการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนในระดับปานกลาง พรสวรรค์ วิษณุวงศ์ (2552) ได้ทำการศึกษารื่อง การจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในเขตภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า การจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในเขตภาคกลาง ในภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง และ รัชตะวัน วรดิษฐ์วงศ์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยรื่อง การจัดแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ตามทัศนะของอาจารย์และนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ทัศนะของอาจารย์และนิสิตในสาขาวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่มีต่อการจัดแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ โดยส่วนรวมอยู่ในระดับไม่แน่ใจ

จากข้อค้นพบความแตกต่างดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการดำเนินการจัดกระบวนการทัศนศึกษา ผู้ศึกษาไม่ได้มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น กำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ จึงทำให้มีผลการดำเนินอยู่ในระดับปานกลาง ดังที่ สมุน อมรวิวัฒน์ (2544) ได้ทำการศึกษารื่องการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนผลการศึกษาพบว่า นักเรียนไม่มีโอกาสได้ไปศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมากนัก เนื่องจากครูไม่นำไปเพราะจะเกิดปัญหาเรื่อง การควบคุมแนวทางการแก้ไขที่ได้เสนอแนะไว้ คือ ครูควรมีการวางแผนในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงในการไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในภาพรวม พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ งามมาโนช (2550) ได้ทำการวิจัยรื่อง สภาพและปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และนักเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ประไพพรรณ ผ่องสวัสดิ์ (2549) ได้ทำการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 พบว่า พิจารณาจากสภาพต่างกัน บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 ไม่แตกต่างกัน

แต่การเปรียบเทียบตามสภาพดังกล่าวข้างต้น พบความแตกต่างจากงานวิจัยของ วิทยาภรณ์ สุขสนธิวงศ์ (2552) ซึ่งได้ทำการศึกษารื่อง การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 3 โดยผลการศึกษาพบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีความเห็นต่อการส่งเสริมการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และจากงานวิจัยของ รัชตะวัน วรดิษฐ์วงศ์ (2540) ได้ทำ

วิจัยเรื่อง การจัดแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ ตามทัศนะของอาจารย์และนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการเปรียบเทียบทัศนะต่อการจัดทรัพยากรการเรียนรู้โดยรวม จำแนกตามสถานภาพ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พบว่า การดำเนินงานในด้าน การวางแผนและด้านการตรวจสอบประเมินผล มีค่าเฉลี่ยต่ำอยู่ใน 2 ลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอ การนำผลการวิจัยไปใช้และการวิจัยครั้งต่อไปโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในวางแผนการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาทุกคนได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของแหล่งเรียนรู้ก่อนดำเนินโครงการเพื่อส่งผลให้การวางแผนงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ในการตรวจสอบประเมินผลการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาทุกคนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามแผนร่วมกันทุกคน เพื่อให้รับทราบสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อการวางแผนการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางวางแผนการศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการวางแผนการศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างเป็นระบบ

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการตรวจสอบประเมินผลโครงการศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- นะโรตม อินตะปัน. (2544). การใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนเอกชน อำเภอมืองลำพูน.วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (วิชาประถมศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประไพพรรณ ผ่องสวัสดิ์. (2549). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา และผู้นำทางการศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประเวศ วะสี. (2545). การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้. สารปฏิรูป, 20 (29), 19-21.
- พรสวรรค์ วิษณุวงศ์.(2552). การจัดแหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในเขต ภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- รจนา เฉลิมชัย. (2546). ความคิดเห็นของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่มีต่อการใช้แหล่ง วิทยาการเรียนรู้ ประกอบการเรียนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ.วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- รัชตะวัน วรดิษฐ์วงศ์. (2540). การจัดแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ ตามทัศนะของอาจารย์และนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิทยาภรณ์ สุขสนธิวงศ์. (2552). การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน . (2547). การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศึกษาและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. (2549). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 - 2554. กรุงเทพฯ: วิ.เจ. พรินต์ติ้ง.
- . (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559. กรุงเทพฯ: วิ.เจ. พรินต์ติ้ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2549). แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2549): ฉบับสรุป. สำนักงานนโยบาย แผนและมาตรฐานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สิริยุพา ศกุนตะเสถียร.(2545). การบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2544). กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และธรรมชาติ, ใน ประมวลบทความการปฏิรูปการศึกษา. หน้า 43-44. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- องอาจ แสนมานิช. (2550). สภาพและปัญหาการใช้แหล่งเรียนของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).สกลนคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.